

Møteinnkalling

Utvalg: Færder nasjonalparkstyre
Møtested: Hastesak sendt per epost til medlemmer
Dato: 15.10.2018
Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 99 74 42 25. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Eventuelle kommentarer til protokollen fra forrige møte oversendes sekretariatet.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 21/2018	Færder nasjonalpark - grunnundersøkelser i sjø - Reiersbåen - Klokkerbåen - Leiesteinsbåen		2018/5019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Færder nasjonalparkstyre	21/2018	15.10.2018

Færder nasjonalpark - grunnundersøkelser i sjø - Reiersbåen - Klokkerbåen - Leiesteinsbåen

Forslag til vedtak

Søknaden avslås. Tiltak som skal vurderes i nasjonal transportplan må kunne gjennomføres. Verken verneforskriften eller naturmangfoldloven § 48 gir hjemmel for unntak fra forbudet mot fysiske inngrep under vann i nasjonalparken, verneforskriften § 3.1.1. Det er ikke grunnlag for å gi unntak for prøveboringer når utdypningen av leden ikke kan få unntak fra verneforskriftens forbud. Flere alternativer til utdypning finnes.

Klageadgang

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen er tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Bakgrunn

På vegne av Kystverket søker Multiconsult tillatelse til undersøkelse av grunner i Leiesteinsløpet i Færder nasjonalpark. Søker skriver blant annet: «Kystverket har planer om å utføre utdypning av grunner i farleden Leiesteinsløpet, for å oppnå tryggere seilingsforhold. I den forbindelse er det nødvendig å gjøre grunnundersøkelser av sjøbunnen i områdene som er aktuelle for utdypning.

Det planlegges å utføre grunnboringer i totalt 31 borepunkter i Færder nasjonalpark, ved henholdsvis Reiersbåen, Klokkerbåen og Leirstein, ...Selve grunnundersøkelsen forgår ved at en borestreng med diameter på 54 mm bores ca. 13 m ned i sjøbunnen.» Vi legger til grunn at det skal dokumenteres bunnforhold for utdypning ned til 12,5 m dybde.

Kystverket har gitt følgende informasjon i tillegg: «Kystverket Sørøst har fått i oppdrag å utrede strekningsvise tiltak i farledene på strekningen fra Svenskegrensen til og med Larvik. Utredningen innebærer å kartlegge områder der det er utfordringer av hensyn til

sikkerhet og fremkommelighet i farvannet. Dette er en bestilling fra Kystverkets Hovedkontoret og skal være en del av Kystverkets bidrag til Nasjonal Transportplan for 2022 – 2033. Frist for levering av foreløpig forprosjekt er satt til februar 2019. I prosjektområdene i Oslofjorden forventer man en økning i utseilt distanse på 40 % i planperioden og derav økt ulykkesfrekvens, dersom det ikke gjennomføres tiltak. Man har hatt en kartlegging av mulige utfordringer med brukerne av sjøområdene som los, VTS Oslofjorden, nyttefartøyer (farledsbevis), Redningsselskapet og fritidsbåtorganisasjonene. Prosjektets omfang og nytteverdi vil bli vurdert i en samfunnsøkonomisk analyse (SØA). I tillegg vil det bli gjennomført en vurdering av risikoreduserende effekt (RA) av tiltaket. På dette grunnlaget vil det bli vurdert hvilke av områdene man ønsker å utrede videre.»

Grunnlaget for avgjørelsen

Utdrag av formålet med nasjonalparken fra verneforskriften:

§ 1. Formål

Formålet med opprettelsen av Færder nasjonalpark er å bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord med særlig vekt på landskap, naturtyper, arter og geologiske forekomster på land og i sjø og som er uten tyngre naturinngrep.

Formålet med nasjonalparken er videre å ta vare på;

- representative økosystemer med variasjonsbredden i naturmangfold, herunder arter, bestander, naturtyper, geologi og økologiske prosesser
- det opprinnelige skjærgårdslandskapet og det marine miljøet, herunder kulturminnene på land og i sjø
- et undersjøisk landskap med variert bunntopografi og med stor variasjon i marine naturtyper herunder ålegraseng, større tareskog, bløtbunnsområder i strandsonen og skjellsandområder

...»

Fra vernebestemmelsene:

«§ 3. Vernebestemmelser

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

1. Landskapet og naturmiljøet

1.1 Området er vernet mot inngrep av enhver art, som vegbygging, ... bergverksdrift, graving, utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping, påfylling av sand eller skjellsand på sjøbunnen eller på strender, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein og mineraler, ...

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

....

k) Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket.

...

§ 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.»

Naturmangfoldloven gir denne bestemmelsen om unntak fra verneforskrifter:

«§ 48 (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller

dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.»

Fra forarbeidene til naturmangfoldloven, Odelstingsproposisjon 52 (2008-2009) Om lov om forvaltning av naturens mangfold, siteres utdrag fra departementets intensjon med §48, første ledd: «Departementet ser at det kan tenkes tilfelle hvor tungtveiende hensyn av nasjonal betydning tilsier at det gjøres inngrep i et eksisterende verneområde. Verneområdet vil være et tungtveiende argument for å finne en løsning utenfor området, men trolig vil dette ikke alltid la seg gjøre. Det kan også være at inngrepet kan gjennomføres på en måte som ikke forringer verneverdiene vesentlig selv om det er i strid med de vedtatte vernebestemmelsene. Departementet mener derfor det fortsatt bør være mulig å gi dispensasjon til tiltak av hensyn til vesentlige samfunnsinteresser.

Terskelen for å kunne gjøre inngrep i verneområder skal være høy. Områdevern gir en sterk beskyttelse av verneområdet, og inngrep som skader eller forringer verneverdiene, skal så langt som mulig unngås eller begrenses. Det følger også av internasjonale konvensjoner, bl.a. Bernkonvensjonen. Også EUs habitatdirektiv har strenge rammer for når dispensasjon kan gis, jf. art. 6.2. Selv om habitatdirektivet ikke er en del av EØS-avtalen, gir direktivet viktige signaler om hva som bør tillates innenfor et verneområde.»

Miljødirektoratet har laget veileder for forvaltning av verneområder. Direktoratet skriver blant annet slik om unntak for tiltak av sikkerhetsmessig eller stor samfunnsmessig betydning: «Ved søknad om dispensasjon må det først vurderes om vilkåret er oppfylt. Vilkaaret er at det foreligger et sikkerhetshensyn. I tillegg er det et vilkår at tiltaket er nødvendig. Med sikkerhetshensyn siktes det blant annet til sikkerhet for liv og helse, smittsomme sykdommer fra dyr og sikkerhet mot omfattende og direkte skade på eiendom. I nødvendighetskriteriet ligger det at sikkerhetshensynene må være av kvalifisert art, og at det ikke er praktisk mulig å ivareta dem ved tiltak utenfor verneområdet eller ved tillatte eller mindre inngripende tiltak innenfor verneområdet. ... Ved søknad om dispensasjon (av stor samfunnsmessig betydning) må det først vurderes om vilkårene er oppfylt. Hovedvilkåret er at det foreligger en vesentlig samfunnsinteresse. I tillegg er det et vilkår at tiltaket er nødvendig. Med vesentlig samfunnsinteresse menes tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. Dette kan være for eksempel viktige kommunikasjonsanlegg som flyplasser, jernbaner eller større samferdselsprosjekter. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er ikke tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen.

Vesentlighetskravet innebærer at samfunnsinteressen må være av kvalifisert art. Dersom det lar seg gjøre å ivareta samfunnsinteressen på annen måte, for eksempel ved valg av en annen trasé, er ikke nødvendighetskriteriet oppfylt. Alternative løsninger vil derfor være en sentral del av vurderingen av om nødvendighetskriteriet er oppfylt. Det at vilkårene er oppfylt gir ikke krav på dispensasjon. Også denne bestemmelsen er en kanbestemmelse, som innebærer at det skal foretas en konkret vurdering av om det skal gis en dispensasjon dersom vilkårene er oppfylt. Dersom den vesentlige samfunnsinteressen gjør det nødvendig med tiltak innenfor et verneområde, kan det gis dispensasjon selv om det tiltaket er i strid med verneformålet og kan påvirke verneverdiene.

At et område er vernet, vil i seg selv være et tungtveiende argument for å finne en løsning utenfor området. Det kan også være at inngrepet kan gjennomføres på en måte som ikke forringer verneverdiene vesentlig selv om det er i strid med de vedtatte verneforskriftene.

Terskelen for å gjøre inngrep i verneområder skal være høy. Selv om det vil kunne inntreffe interessemotsetninger mellom verneinteresser og andre interesser, vil en dispensasjon etter dette alternativet i første rekke gjelde tiltak som ikke var aktuelle eller ikke ble vurdert på vernetidspunktet.»

Dersom tiltaket oppfyller kriteriene for å kunne gis unntak, skal inngrepet vurderes etter naturmangfoldloven §§ 8-12.

Vi gjør oppmerksom på at et tiltak som dette må behandles etter forurensningsloven dersom det kan gis unntak fra verneforskriften. Det må også vurderes hvorvidt tiltaket berører Færder kommune sine ansvarsområder. Kystverket kan søke andre tillatelser samtidig med behandlingen av søknad om unntak fra verneforskriften, men i samsvar med naturmangfoldloven §48 3. ledd, skal gyldig vedtak etter verneforskriften foreligge før andre tillatelser gis.

Vurdering

Kystverket skriver at undersøkelsene skal gi grunnlag for nasjonal transportplan. Vi anser det som vesentlig at alternativene som legges fram i transportplanen kan gjennomføres. Det er derfor nødvendig å legge gjennomføring av utdypningen til grunn for vurderingen mot verneforskriftens forbud mot inngrep og mulighetene for unntak, selv om søknaden i denne omgang bare gjelder prøveboringer.

- Det aktuelle området ligger sentralt i Færder nasjonalpark med store nasjonale verneverdier.
- Nasjonalparker har strenge regler mot tekniske inngrep.
- Området grenser inn mot et planlagt bevaringsområde for kysttorsk.
- Virkningene på livet i sjøen er store ved slike sprengninger.

Opprettelsene av nasjonalparker har endret forutsetningene for andre samfunnssektors planer for videre utbygging, eksempelvis vannkraftutbygging, kraftoverføring, vei og bane. Forarbeidet til naturmangfoldloven forutsetter at lista for å gi unntak fra vernebestemmelsene for nasjonalparker skal ligge så høyt at det kreves hensyn av nasjonal betydning der det ikke er mulig å finne akseptable alternativer utenfor verneområdene. Eksempelvis lager Norges Vassdrag og Energidirektorat nå en mulighetsstudie for vindkraft. Nasjonalparker og store landskapsvernområder er blant kriteriene for første utsiling av uaktuelle områder

Forvaltningsmyndighetens adgang til å tillate nye anlegg for kystverket etter § 3 1.3.k i verneforskriften- tidligere sitert, gjelder navigasjonsmerker på overflaten. Forbudene mot inngrep i § 3.1.1 legger stor vekt på irreversible tiltak under vann.

Verneforskriften angir vern av «*undersjøisk landskap med variert bunntopografi og med stor variasjon i marine naturtyper*» som en del av verneformålet. Tiltaket er i strid med verneformålet. Forvaltningsmyndigheten har derfor ikke adgang til å gjøre unntak for utdypningen ut fra første del av bestemmelsene om mulige unntak. Det må foreligge samfunnsinteresser av nasjonal betydning eller sikkerhetshensyn som ikke kan løses på annen måte, før det kan gis tillatelse til omfattende endringer av sjøbunnen i nasjonalparken.

Vi har innhentet informasjon om denne leden fra lokal statslos Kurt Evje som opplyser at dette handler om å øke sikkerheten ved nattseiling inn til Wilhelmsen Chemicals i Kjøpmannskjær, særlig uten los. Det er også innhentet informasjon fra Wilhelmsen Chemicals (fabrikksjef Rune Kristiansen). Kristiansen opplyser at bedriften ikke har noen synspunkter på hvilke skipsleder som blir brukt ved frakt til bedriften, bortsett fra at transporten må være trygg. Wilhelmsen Chemicals opplyser at de har ca. 24 anløp pr. år og at ca. 1/3 av disse kan være nattseilinger.

I denne leden vil det åpenbart bli nødvendig med omfattende sprengning av fjell for å komme ned på 12,5 meter fri dybde. I tillegg til de varige endingene av bunnen og levekårene i denne leia, kommer virkningene på levende dyr av sprengningene under vann. Slik sprengning gir som kjent omfattende skadevirkninger på dyrelivet. Så langt har vi hatt til vurdering detonerings av sprengladninger fra 2. verdenskrig (Vallø I Tønsberg) og en mindre sprengning knyttet til utvidelse av brygge. Ingen av disse ble gjennomført i nasjonalparken. En eventuell sprengning ved Reieren og Leistein vil ha langt større omfang enn tidligere planlagte tiltak. Et sentralt spørsmål blir da avveiningen mellom de samfunnshensyn som en eventuell sprengning representerer og verneformål og regelverk for nasjonalparken. Ut fra de kart som er oversendt, vil det være behov for sprengning på flere båer over betydelig areal. Vi anser dette som omfattende inngrep.

Like i nærheten ligger Huikjæla som er merket med fyrlykter, med god forbindelse til indre lei og Vrengensundet. Denne leden er romslig, dyp og sikker. Tatt i betraktning av at det ikke dreier seg om mange seilinger pr. år, vil bruk av Huikjæla neppe representere noe stort tidstap. Det er også alternativ atkomst til Vrengen fra vest.

Vår vurdering er at utdypningen er av lokal til regional betydning. Det når ikke opp til nivå for tiltak av nasjonal betydning. I tillegg finnes alternativer som vil gi god sikkerhet. Tiltaket har verken stor nok samfunnsmessig betydning eller sikkerhetsgevinster som ikke kan oppnås på andre måter. Siden utdypningen ikke er av nasjonal betydning og sikkerheten kan ivaretas på andre måter, gir ikke naturmangfoldloven § 48 hjemmel for unntak. Tiltaket bør derfor ikke gjennomføres i nasjonalparken.

Vår vurdering er at den omsøkte prøveboring/sprengning framstår som et marginalet prosjekt. I og med at området ligger midt i en nasjonalpark med store nasjonale verneverdier, faller vår interesseavveining ikke gunstig ut for et sprengningsprosjekt som dette. Vi kan ikke anbefale til nasjonalparkstyret at det gis dispensasjon fra nasjonalparkens regelverk i dette tilfellet.

Det er ikke nødvendig med en vurdering opp mot naturmangfoldlovens prinsipper i §§ 8-12, når tiltaket ikke gis unntak ut fra verneforskriften og naturmangfoldloven § 48.

Konklusjon

Søknaden avslås. Tiltak som skal vurderes i nasjonal transportplan må kunne gjennomføres. Verken verneforskriften eller naturmangfoldloven § 48 gir hjemmel for unntak fra forbudet mot fysiske inngrep under vann i nasjonalparken, verneforskriften § 3.1.1. Det er ikke grunnlag for å gi unntak for prøveboringer når utdypningen av leden ikke kan få unntak fra verneforskriftens forbud. Flere alternativer til utdypning finnes.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen er tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlagt dokumenter: **Søknad med kartvedlegg**
   Tilleggsinformasjon fra Kystverket